

Lieta C-638/20

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Datums, kurā lūgums reģistrēts Tiesā:

2020. gada 25. novembris

Iesniedzējtiesa:

Överklagandenämnden för studiestöd (Zviedrija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2020. gada 14. oktobris

Prasītājs:

MCM

ÖVERKLAGANDENÄMNDEN FÖR STUDIESTÖD

[..]

PÄRSÜDZĒTAIS LĒMUMS

Centrala studiestödsnämnden (Izglītības atbalsta centrālā iestāde) lēmums, kas ir pieņemts 2020. gada 8. aprīlī [..]

LIETA

Atbalsts izglītībai studijām ārvalstīs; jautājums par nepieciešamību vērsties ES Tiesā pēc prejudiciāla nolēmuma

Överklagandenämnden [Apelāciju padome] ir pieņēmusi šādu lēmumu.

LĒMUMS

Iesniegt lūgumu par prejudiciālu nolēmumu atbilstoši [LESD] 267. panta trešajai daļai.

Överklagandenämnden nolemj apturēt tiesvedību līdz brīdim, kad ES Tiesā tiks pieņemts prejudiciāls nolēmums.

[..]

[oriģ. 3. lpp.] LŪGUMS SNIEGT PREJUDICIĀLU NOLĒMUMU**Fakti**

- 1 MCM tāpat kā viņa tēvs ir Zviedrijas valstspiederīgais un kopš dzimšanas dzīvo Spānijā. MCM vērsās *Centrala studiestödsnämnden* (iestāde, kas ir atbildīga par atbalsta izglītībai Zviedrijā piešķiršanu) 2020. gada martā ar pieteikumu saistībā ar studijām universitātē Spānijā, kuras jau bija uzsāktas 2020. gada janvārī. Saistībā ar pieteikumu MCM tostarp norādīja, ka viņa tēvs kopš 2011. gada dzīvo un strādā Zviedrijā, taču pirms tam aptuveni 20 gadus kā migrējošs darba ņēmējs ir strādājis Spānijā.
- 2 *Centrala studiestödsnämnden* noraidīja MCM pieteikumu, norādot, ka viņš neatbilst prasībām par dzīvesvietu Zviedrijā *studiestödslagen* (1999:1395) [Likums par atbalstu izglītībai (1999:1395)] 3. nodaļas 23. panta izpratnē un ka nav nekādu priekšnosacījumu, lai viņam atbalstu piešķirtu saskaņā ar kādu no *Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd om beviljning av studiemedel* (CSNFS 2001:1) [Izglītības atbalsta centrālās iestādes norādes un vadlīnijas līdzekļu studijām piešķiršanai (CSNFS 2001:1)] 12. nodaļas 6-6b. pantos ietvertajiem izņēmumiem.
- 3 Sava lēmuma pamatojumam *Centrala studiestödsnämnden* norādīja, ka pat Savienības tiesībās nav atrodams juridisks pamats izņēmumam no prasības par dzīvesvietu. Fakts bija tāds, ka iestāde uzskatīja, ka MCM neatbilst alternatīvai prasībai par integrēšanos sabiedrībā, ko iestāde izvirza kā prasību personām, kuras neatbilst prasībai par dzīvesvietu un lūdz atbalstu izglītībai studijām citā ES dalībvalstī.
- 4 *Centrala studiestödsnämnden* arī norādīja, ka MCM nevar atvasināt nekādas tiesības uz atbalstu izglītībai tādēļ, ka viņa tēvs kā darba ņēmējs agrāk ir izmantojis pārvietošanās brīvību un migrējis uz Spāniju. Šai sakarā iestāde norādīja, ka tēvs vairāk nav uzskatāms par migrējošu darba ņēmēju, jo viņš kopš 2011. gada dzīvo un strādā Zviedrijā.
- 5 MCM lēmumu pārsūdzēja. Savā prasības pieteikumā viņš galvenokārt izvirza argumentus, kuri viņa skatījumā liecina par to, ka viņš būtu jāuzskata par tādu, kurš ir integrējies sabiedrībā Zviedrijā, un ka viņa tēvam joprojām ir saikne ar Spāniju.
- 6 Savos apsvērumos apelācijas sūdzībā, kas tika iesniegta *Överklagandenämnden* (Apelāciju padome), kura saskaņā ar *studiestödslagen* 6. nodaļas 11. panta pirmo daļu ir uzskatāma par apelācijas tiesu, *Centrala studiestödsnämnden* pieturas pie sava lēmuma. **[oriģ. 4. lpp.]** *Centrala studiestödsnämnden* arī vienlaikus norādīja, ka lēmums atteikt MCM atbalstu izglītībai studijām ārvalstīs varētu tikt uzskatīts par šķērslī tēva pārvietošanās brīvībai, jo, apzinoties šādas sekas, tēvs varētu būtu atturējies no šādas izceļošanas uz Spāniju.

- 7 *Centrala studiestödsnämnden* tomēr nav skaidrs, vai uz šo situāciju vēl aizvien attiecas Savienības tiesības, jo ir pagājis krietns laiks kopš viņa tēvs ir izmantojis šo pārvietošanās brīvību. Šai sakarā *Centrala studiestödsnämnden* arī jautā, vai migrējoši darba ņēmēji, kuri atgriežas savā izcelsmes valstī, šajā valstī bez jebkāda laika ierobežojuma var atsaukties uz aizsardzību, kas ir paredzēta Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 492/2011 (2011. gada 5. aprīlis) par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos (OV 2011, L 141, 1. lpp.).

Tiesiskais regulējums un vajadzība pēc prejudiciāla nolēmuma

- 8 Zviedrijas valsts atbalstu izglītībai tostarp var piešķirt Zviedrijas valstspiederīgajiem un noteiktiem ārvalstu pilsoņiem¹ studijām ārvalstīs pēc ģimnāzijas pabeigšanas. 2019. gadā tika izmaksātas aptuveni 26,5 miljardi Zviedrijas kronu (aptuveni 2,6 miljardi EUR) kā atbalsts izglītībai pēcģimnāzijas līmeņa studijām. No šīs summas aptuveni 2,4 miljardi Zviedrijas kronu (aptuveni 235 miljoni EUR) tika piešķirti studijām ārvalstīs.² Atbalstā izglītībai ietilpst stipendija (stipendija studijām) un kredīts (studiju kredīts) un tas pilna laika studiju gadījumā var sasniegt līdz pat 10 860 Zviedrijas kronu (aptuveni 1050 EUR) mēnesī. Papildus tam studējošais var saņemt kredītu konkrētiem izdevumiem, kas parasti ir saistīti ar studijām ārvalstīs. Tie galvenokārt ir ar studiju saistītu nodevu, ceļošanu un apdrošināšanu saistīti izdevumi. Studējošie, kuriem ir bērni, var saņemt vēl lielāku atbalstu izglītībai, kura apjoms lielā mērā ir atkarīgs no bērnu skaita.
- 9 Tiesības uz atbalstu izglītībai lielākoties nav atkarīgas no vecāku ienākumiem vai cita veida sociāliem faktoriem. Tādēļ atbalsts izglītībai vispār vai daļēji netiek piešķirts studējošiem, kuriem pašiem ir ienākumi, kas pārsniedz noteiktu summu. Atbalstu izglītībai galvenokārt piešķir studijām, kas kopā ilgst 240 nedēļas un atbilst aptuveni 12 semestriem. Jo pieteicējs vecāks, jo tiesības uz **[oriģ. 5. lpp.]** atbalstu izglītībai pakāpeniski sarūk, un tās pilnībā izzūd 56 gadu vecumā. Garākais studiju kredīta atmaksas termiņš ir 25 gadi un kredīts, vēlākais, ir jāatmaksā brīdī, kad ir sasniegts 60 gadu vecums.
- 10 Atbalstu izglītībai studijām ārvalstīs saskaņā ar *studiestödslagen* 3. nodaļas 23. panta pirmo daļu var piešķirt studējošajam, kurš pēdējo piecu gadu laikā Zviedrijā nepārtraukti ir dzīvojis divus gadus.
- 11 Ja studējošais neatbilst prasībām par dzīvesvietu, atbalstu izglītībai var piešķirt, ja ir pamatots iemesls saskaņā ar *Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd om beviljning av studiemedel* 12. nodaļas 6b. pantu.

¹ Tostarp personas, kuras saskaņā ar Savienības tiesībām var gūt tiesības uz atbalstu izglītībai un kuras atbilstoši *studiestödslagen* 1. nodaļas 4.–7. pantam tiek pielīdzinātas Zviedrijas valstspiederīgajiem.

² Aprēķināts atbilstoši valūtas kursam 2020. gada 11. novembrī.

- 12 *Studiestödslagen* 3. nodaļas 23. panta pirmajā daļā ietvertā prasība par dzīvesvietu, ņemot vērā Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu, netiek izvirzīta personām Zviedrijā, kuras *Centrala studiestödsnämnden* uzskata par migrējošiem darba ņēmējiem vai to ģimenes locekļiem. Izņemot gadījumus, kad ģimenes loceklis ir bērns, *Centrala studiestödsnämnden* tai vietā atbalsta izglītībai saņemšanai pieprasa saikni ar Zviedrijas sabiedrību.³
- 13 Prasība par dzīvesvietu netiek piemērota arī personām – ieskaitot Zviedrijas valstspiederīgos –, kuri šai prasībai neatbilst un kuri lūdz atbalstu studijām ārvalstīs Eiropas Savienības teritorijā. Tas tādēļ, ka līdzīgu prasību par dzīvesvietu ES Tiesa ir atzinusi par nesaderīgu ar Savienības pilsoņu pārvietošanās brīvību saskaņā ar [LESD] 20. un 21. pantu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 24. oktobris, C-220/12, *Meneses*, EU:C:2013:683, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 14 Šajā lietā *Centrala studiestödsnämnden* atbalsta izglītībai iegūšanai izvirza prasību par saikni ar Zviedrijas sabiedrību saskaņā ar vadlīnijām, kuras izriet no ES Tiesas 2013. gada 18. jūlija sprieduma lietā *Prinz* un *Seeberger* (C-523/11 un C-587/11, EU:C:2013:524, 38. punkts). [oriģ. 6. lpp.]

Jautājums par lūgumu ES Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu

- 15 Kā izriet no iepriekšminētā, *Centrala studiestödsnämnden* pieņēma lēmumu, ka MCM nevar atvasināt tiesības uz atbalstu izglītībai studijām ārvalstīs tādēļ [...], ka viņa tēvs iepriekš ir bijis migrējošs darba ņēmējs Spānijā. No iepriekšminētā sprieduma lietā *Prinz* un *Seeberger* arī izriet, ka dalībvalsts neatkarīgi no LESD 20. un 21. pantā noteiktās Savienības pilsoņu pārvietošanās brīvības finansiālu iemeslu dēļ var izvirzīt prasību, lai valstspiederīgais, kurš lūdz atbalstu izglītībai studijām citā ES dalībvalstī, pierāda zināmu saikni ar pirmo minēto dalībvalsti (sal. ar sprieduma 36. punktu).
- 16 Jautājums, kas ir radies šajā lietā, ir par to, vai šādu prasību pēc saiknes var izvirzīt saistībā ar tāda migrējoša darba ņēmēja Eiropas Savienības teritorijā dzīvojošu bērnu, kurš ir atgriezies savā izcelsmes valstī.
- 17 *Överklagandenämnden* skatījumā šāda prasība varētu būt pretrunā Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktam. Turklāt šāda prasība pēc saiknes ar sabiedrību, ņemot vērā Zviedrijas dāsno izglītības atbalsta sistēmu, iespējams, varētu konkrētus vecākus vai topošos vecākus atturēties izmantot savu pārvietošanas brīvību kā migrējoši darba ņēmēji saskaņā ar LESD 45. pantu.
- 18 Šajā pēdējā minētajā aspektā *Överklagandenämnden* uzskata, ka darba ņēmēju pārvietošanās brīvības saskaņā ar LESD 45. pantu ierobežojums, kas izpaužas kā prasība pēc saiknes ar sabiedrību atbalsta izglītībai iegūšanai sistemātisku iemeslu

³ *Centrala studiestödsnämnden* juridiskā nostāja, references Nr. 2013-113-9290 un Nr. 2014-112-8426.

dēļ varētu būt pamatota atbilstoši LESD 45. panta 3. punktam, ņemot vērā tos pašus finanšu apsvērumus, kas ES Tiesas judikatūrā ir atzīti līdzīgām prasībām saistībā ar LESD 20. un 21. pantu.

- 19 *Överklagandenämnden* tomēr norāda, ka, lai izdarītu šādu secinājumu, trūkst specifiska pamatojuma judikatūrā. Zināma neskaidrība tādēļ ir par to, vai tāda pamatojuma, kas attaisno Savienības pilsoņu pārvietošanās brīvības ierobežojumu, tvērums ir tieši tāds pats kā migrējošu darba ņēmēju pārvietošanas brīvības ierobežojumu tvērums.
- 20 Attiecībā uz saistību ar Regulu Nr. 492/2011 *Centrala studiestödsnämnden* vērtējumā rodas jautājums par regulas aizsardzību laikā attiecībā uz migrējošiem darba ņēmējiem, kuri ir atgriezušies un kuri neveic darbības, kam ir pārrobežu raksturs. Runa ir par to, vai šādu darba ņēmēju var uzskatīt par tādu, uz kuru attiecas īpašie regulas aizsardzības noteikumi pat tad, ja **[orig. 7. lpp.]** tādā gadījumā, kāds ir pamatlietā, ir pagājis ļoti ilgs laiks kopš darba ņēmējs ir atgriezies savā izcelsmes valstī.
- 21 Nav skaidrs arī tas, vai šādā gadījumā aizsardzības statuss, kas migrējošajam darba ņēmējam ir viņa izcelsmes valstī, nozīmē to, ka viņa bērnam, *kurš savas izcelsmes valstī nav atgriezies, ir izdevīgākas tiesības uz atbalstu izglītībai studijām ārvalstīs, nekā tas parasti ir valstspiederīgajiem izcelsmes valstī, kuri neatbilst prasībai par dzīvesvietu, vai arī izcelsmes valsts var izvirzīt samērīgu prasību saikni ar izcelsmes valsti.*
- 22 Citiem vārdiem, jautājums ir par to, vai bērns tiesību uz atbalstu izglītībai aspektā saskaņā ar Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu ir pielīdzināms valstspiederīgajam savā izcelsmes valstī, kurš atbilst prasībai par dzīvesvietu, vai arī tādām valstspiederīgajam, kurš neatbilst prasībai par dzīvesvietu un kuram tādēļ atbalsta izglītībai studijām ārvalstīs saņemšanai ir jāpierāda pietiekama saikne ar izcelsmes valsti.
- 23 *Överklagandenämnden*, kura ir īpaša lēmējstruktūra valsts pārvaldes iestādē *Överklagandenämnden för studiestöd* (Valsts apelāciju padome izglītības atbalsta lietās), kura saskaņā ar valsts judikatūru⁴ atbilst nosacījumiem, kas ir pietiekami, lai iestādi, kas veic pārbaudi, uzskatītu par tiesu saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. panta 1. punktu, un kura vienlaicīgi ir pēdējā tiesas instance lietās par atbalsta izglītībai piešķiršanu, uzskata, ka, ņemot vērā iepriekšminēto nepieciešamību, ir ES Tiesai jāuzdod jautājums saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu.

Jautājumi

⁴ *Högsta förvaltningsdomstolen* 2015. gada 17. marta spriedums Lietā Nr. 4160-14 (*HFD* 2015 ref. 6).

- 24 Vai dalībvalsts (izcelsmes valsts) saistībā ar tāda migrējoša darba ņēmēja, kurš ir atgriezies, bērnu, nepārkāpjot LESD 45. pantu un Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu un ņemot vērā izcelsmes valsts finanšu intereses, var izvirzīt prasību par bērna saikni ar izcelsmes valsti, lai viņš saņemtu atbalsta izglītībai studijām citā ES dalībvalstī, kurā bērna vecāki iepriekš ir strādājuši (uzņemošā valsts), tādā situācijā, kurā
- (i) viens no bērna vecākiem pēc atgriešanās no uzņemošās valsts dzīvo un strādā izcelsmes valstī vismaz astoņus gadus, **[orig. 8. lpp.]**
  - (ii) bērns nav kopā ar vienu no vecākiem atgriezies izcelsmes valstī, bet kopš dzimšanas dzīvo uzņemošajā valstī, un
  - (iii) izcelsmes valsts izvirza to pašu prasību par saikni ar sabiedrību citiem valstspiederīgajiem, kuri neatbilst prasībai par dzīvesvietu un kuri prasa atbalstu izglītībai studijām citās ES dalībvalstīs?